

Francesc Ginabreda, NÚVOL, 27 de novembre del 2016

LA MALA LLET DE DAMIÀ BARDERA

Personatges mutilats, esguerrats, sense braços i sense dits, cosits, dissecats... fins i tot hi ha un nen invisible –el súmmum– que acaba amb un braç amputat. Són els protagonistes de les històries d'en **Damià Bardera**, que aquesta tardor acaba de publicar el seu setè recull de contes (un per any, aviat és dit) amb **El Cep i la Nansa**. El seu títol és *nens de llet*, però no us deixeu atrapar per l'embolcall candorós d'aquestes paraules: us asseguro que a les seves pàgines hi ha molta mala llet. Com en tots els llibres que el precedeixen. Dijous 24, vaig tenir l'honor de copresentar-lo amb l'**Anna Maria Villalonga** a la llibreria **La Impossible**.

Només fent un cop d'ull a coberta del llibre, ja podem començar a sospitar que aquests *nens de llet* no ens explicaran històries bucòliques amb una perspectiva raonable i satisfeta sobre l'existència. El que hi trobarem serà, novament, el sadisme, la crueltat i l'amoralitat, ben emmotllades en l'atmosfera grotesca i excepcional que regna en bona part dels contes. Contes que, tanmateix, poden ser alhora una gran demostració de tendresa i d'innocència, expressades per aquesta veu narrativa impecablement i terriblement descriptiva que parla amb una naturalitat i una sinceritat xocants. Per això la copsem amb la gastada (però encertada) mirada dual: dolça i gèlida, naïf i deshumanitzada. És la veu dels nens, pràcticament exempta de prejudicis, espontània i lluminosa. A vegades, però, ho és tant que ens encega i ens obliga a apartar la vista del llibre.

Les històries que hi trobem estan escrites amb les paraules justes, un elogi pràctic d'allò que vol dir depurar el llenguatge, però no podem confondre l'aparent lleugeresa de la forma amb el seu contingut: la qüestió és que el cuiner Damià ens ho dona tot ben triturat i fàcil d'empassar, i aquesta és una de les seves grans virtuts com a narrador, però quan ho fem baixar gola avall resulta que no és tan

lleuger de pair i que costa de digerir perquè resulta que està farcit de pebre, de bitxo i d'espècies que foten un picar de Déu. Fins i tot de wasabi, que afortunadament no està de moda i no agrada a ningú. Digerir això, per tant, és menys fàcil del que sembla, perquè ens sacseja l'estómac, la tranquil·litat, la consciència. Ens fa esgarrijar, ens fa patir, però també ens fa riure.

Literatura honesta per escandalitzar-nos

Ens tornem a trobar al bell mig del món barderià, amb els seus personatges grillats i les seves tares físiques i mentals, amb tendències delirants, obsessions i quimeres fantàstiques, sòrdides, impensades, amb desenllaços bruscos i accions gratuïtes, amb sorpreses que no t'esperes, amb frases lapidàries i, aquest cop, amb algunes històries que acaben bé. Aquest és, al meu entendre, un dels trets més significatius del llibre en comparació amb els altres, i està relacionat amb *com* ens explica les històries. *A nens de llet*, en Damià és una mica més amable amb el lector; més suau a l'hora de parlar de la brutalitat i l'esperpent (que no a l'hora d'introduir-les), i en general s'allunya de l'extravagància i l'excés *gore* d'altres contes més semblants a les animalades (enteses en el seu sentit més elogiós) de **Chuck Palahniuk** o de *Family Guy*. Ell mateix diu, no sé si amb un punt d'ironia, que s'ha entendrit una mica... Què voleu que us digui. Només cal que traiem la pela de la llimona per comprovar que és tan àcida com de costum, perquè els contes dels *nens de llet*, com no pot ser d'una altra manera, tenen la *mala llet* barderiana de sempre. Benvinguda sigui!

Al pròleg del llibre, **Antoni Munné-Jordà** es refereix a la literatura d'en Damià amb una metàfora que em sembla molt ben trobada: *com un maragallà cop de roc llançat amb massa traça*, que ens estaborneix perquè ens impacta de ple. I jo afegiria que aquest, és un roc de poble, un roc idiosincràticament i inequívocament rural, que porta implícites dues coses que són indispensables en els contes de l'escriptor empordanès: el lèxic i el paisatge –el natural i l'humà–, que retraten una realitat gironina molt concreta que voreja l'alarma del perill d'extinció, amb el seu vocabulari tan divers com poc contaminat i amb alguns

dels seus habitants, tan geniüts, malgirbats, borratxos i renegats com carismàtics i inimitables. Per aquesta raó m'agradaria acabar la crítica deixant constància explícita del valor antropològic dels contes d'en Damià, perquè parlen d'una gent i d'un entorn amb estampa pròpia que *encara* es conserva, i també perquè dóna valor a la literatura honesta, ço és, la d'aquell que parla d'allò que ha mamat i que, per tant, coneix de bona tinta.

nens de llet, en definitiva, és un pas més en l'evolució de la veu narrativa d'aquest creador original, rigorós i una mica kamikaze que ens recorda **Quim Monzó**, **Roald Dahl** i les *rondaies* populars, catalanes, mexicanes o d'alguna altra banda; només fa falta que siguin una mica macabres i cruentes (i n'hi ha un bon grapat que ho són, quasi sempre amb En Banyeta pel mig) i que ens facin plantejar si aquestes històries, realment, estan pensades perquè les llegeixi o les escolti un nen, encara que no sigui de llet. El meu consell és que us llegiu el llibre: si ja coneixeu en Bardera, els seus contes aspres i entranyables us tornaran a atrapar, i si no el coneixeu, ja ho sabeu: prepareu-vos per pair (què coi, deixem-nos d'eufemismes: per gaudir) la seva mala llet, perquè us escandalitzareu. Fem cas de **Pasolini**: “Escandalitzar és un dret i ser escandalitzat és un plaer”. I no hi ha res més a dir.